

ליל שמורים

EXODUS XII 39

(1) שמות בא יב

very much cattle. 39. And they baked unleavened cakes of the dough which they brought forth out of Egypt, for it was not leavened; because they were thrust out of Egypt, and could not tarry, neither had they prepared for themselves any victual. 40. Now the time that the children of Israel dwelt in Egypt was four hundred and thirty years. 41. And it came to pass at the end of four hundred and thirty years, even the selfsame day it came to pass, that all the hosts of the Lord went out from the land of Egypt. 42. It was a night of watching unto the Lord for bringing them out from the land of Egypt; this same night is a night of watching unto the Lord for all the children of Israel throughout their generations.

39 וּבִקֵּר מִקֶּנֶה כְּבֹד מֵאֵד: נִיאֲפוּ אֶת־
הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עִנֹּה
מִצֹּחַ כִּי לֹא חֶמֶץ בִּי־נִרְשׂוּ מִמִּצְרַיִם
וְלֹא יָבִלּוּ לְהִתְמַהֵמַה וְגַם־צָדָה לֹא־
40 עָשָׂה לָהֶם: וּמוֹשֶׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יָשָׁבוּ בְּמִצְרַיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע
41 מֵאוֹת שָׁנָה: נִהְיָ מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה נִהְיָ בְּעֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה יָצְאוּ כָּל־צְבָאוֹת יְהוָה מֵאֶרֶץ־
42 מִצְרַיִם: לִיל שְׁמֹרִים הוּא לְיְהוָה
לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא־הַלַּיְלָה
הַזֶּה לְיְהוָה שְׁמֹרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְדֹרֹתָם: פ

(2) מכילתא דר' ישמעאל פסחא פרק י"ד (ע' 42)

ליל שמורים ליי - בו נגאלו ובו עתידין להיגאל, דברי ר' יהושע, שנאמר, הוא הלילה הזה ליי [שמורים לכל בני ישראל לדרתם].

It is a night of watching to the Lord - On this night was Israel redeemed and on this same night, they are destined to be redeemed again. This is the view of Rabbi Joshua, as it is said, this same night is a night of watching to the Lord [for all the children of Israel throughout their generations].

(3) תרגום ירושלמי על שמות י"ב 42

ליל שמורים הוא ליי - ליליא רביעאה כד ישלים עלמא קיציה למתפרקה חבלי רישעא ישתיצון וגירי פרזלא יתברון. משה יפוק מן גו מדברא ומלכא משיחא מן גו רומא. דין ידבר בריש עננא (עממא) ודין ידבר בריש עננא (עממא) ומימר דיי מדבר בין תרויהון ואינון מהלכין כחדא. הוא ליל פסחא קדם יי גטיר ומזמן לכל ישראל לדוריהון.

It is a night of watching to the Lord - The forth [event to occur on] this night will be when the world will have reached its time for redemption. The bonds of wickedness shall be shattered and the arrows of iron shall be broken. Moses shall go forth from the wilderness and the king Messiah from Rome. Each one will lead with a [pillar of] cloud and the word of the Lord will interact between them and bring them together as one. This is the night of Passover before the Lord, guarded and made ready for Israel throughout their generations.

הסדר בבני ברק (4)

(Midrash Tammeim)

A TALE is told of Rabbi Eliezer, and Rabbi Joshua, and Rabbi Elazar the son of Azariah, and Rabbi Akiba, and Rabbi Tarphon: they were reclining in Bnei Brak and were telling about the outgoing from Egypt during the whole of that Passover night, till their pupils came and said to them: Our teachers, the time has arrived for the recitation of the morning *Sh'ma*!

SAID RABBI ELAZAR the son of Azariah: See, I am like one seventy years old, and have never been privileged to hear the story of the outgoing from Egypt told during the nights, until Ben Zoma expounded the Writ as follows: It is said: "In order that thou mayst remember the day of thy going forth from the land of Egypt all the days of thy life."

"The days of thy life" indicates the days; "all the days of thy life" indicates that the nights are included. But the other Sages say: "The days of thy life" indicates the present world; "all the days of thy life" indicates that the times of the Messiah are included.

מַעֲשֵׂה

בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי
עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהֵיוּ מְסֻבִּין
בְּבְנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים
בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ
הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם
וְאָמְרוּ לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הֵגִיעַ
זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע
שֶׁל שַׁחֲרִית.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה:
הֲרִי אֲנִי כְּבֹן שֶׁבַעִים שָׁנָה, וְלֹא
זָכִיתִי שֶׁתֵּאֱמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם
בַּלַּיְלֹת, עַד שֶׁדִּרְשָׁה בֶן זֹוּמָא.
שֶׁנֶּאֱמַר, לִמְעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם
צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי

חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ - הַיָּמִים; כָּל
יְמֵי חַיֶּיךָ - הַלַּיְלֹת, וְחַכְמֵי
אוֹמְרִים: יְמֵי חַיֶּיךָ - הָעוֹלָם
הַזֶּה; כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ - לְהַבִּיא
לְיָמֹת הַמְּשִׁיחַ.

לעות את

יעף דבר

First printed edition of Mishnah
Naples 1492

מנהג אבותינו

מונול

7

כוס' שעוכאן הכן שואל ואם אין דעת ככן אכז מלמד
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו
אוכלין חמץ או מצה הלילה הזה כלו מצה שבכל הלילות
אנו אוכלין שאר ירקות הלילה הזה מרור שבכל הלילות
אנו מטכילין פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים שבכל
הלילות אנו אוכלין כשר צלי שלוק ומבושל הלילה הזה
כלו צלי ולמי דעתו של כן אכיו מלמדו מתחיל כגנות
ומטעים כשכח ודורש מארמי אוכד אבי עד שהוא גמר
אתכל הפרשה

2

מה נשתנה הלילה הזה
מכל הלילות?

שבכל הלילות אנו אוכלין
חמץ ומצה; הלילה הזה -
כלו מצה.

שבכל הלילות אנו אוכלין
שאר ירקות; הלילה הזה -
מרור.

שבכל הלילות אין אנו מטכילין
אפילו פעם אחת; הלילה
הזה - שתי פעמים.

שבכל הלילות אנו אוכלין
בין יושבין ובין מסבין; הלילה
הזה - כלנו מסבין.

ובמשנה שבירושלמי: מונו לו כוס
שני, וכאן הבן שואל, אם אין דעת ככן
לשאל, אביו מלמדו: מה נשתנה הלילה
הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו מטכילין
פעם אחת, והלילה הזה שתי פעמים; שבכל
הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, והלילה הזה
כלו מצה, שבכל הלילות אוכלין כשר צלי
שלוק ומבושל, והלילה הזה כולו צלי.

3

Perosi: Manuscript in Palermo. - Mishnah in Yerusha lvi.

וכן הכן שואל אם אין דעת ככן אכז מלמד
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות
שבכל הלילות אנו מטכילין פעם אחת
והלילה הזה שתי פעמים שבכל הלילות
אנו אוכלין חמץ ומצה והלילה הזה
כלו מצה שבכל הלילות אנו אוכלין
כשר צלי שלוק ומבושל הלילה הזה
כלו צלי ולמי דעתו של כן אכיו מלמדו
מתחיל כגנות ומטעים כשכח ודורש
מארמי אוכד אבי עד שהוא גמר אתכל
הפרשה

4

זמנים הלכות חמץ ומצה

פרק שביעי

5

א מצות עשה של חורה לכפר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו כמצרים בליל חמשה עשר בניסן
שנאמר וזכור את היום הזה אשר יצאתם מצרים כמו שנאמר וזכור את יום השבת, ומנין
שבביל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור
מונחים לפניך: ואף על פי שאין לו כן, אפילו חכמים גדולים הייבים לספר כיצאת מצרים וכל המאריך
בדברים שאידעו ושהיו הרי זה משובח:

ארבעה בנינים

2

חֹכֵם

מה הוא אומר. מה הערות והחוקים והמשפטים אשר צוה יהוה אליהו אהכם. ואף אהיה אִמֶר לוֹ בהלכות הפסח. אין מפטירין אֶחָד תְּפִסָּה אֶפְיָקוֹמָן.

רֹשֵׁעַ

מה הוא אומר. מה העבדות הזאת לכם. לָכֵם וְלֹא לֹא לֹא לְפִי שְׂרָוִיעָא אִתְּ עַצְמוֹ מִן הַכֹּל כִּפְרָא פְּעָקָר. ואף אהיה תקהה את שני ואמר לוֹ כַּעֲבוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי כַּעֲבָרֵי מִמְּצָרִים. לֹא וְלֹא לֹא. אֵיל הָיִה שֵׁם לֹא הָיִה נִמְלָא.

תָּם

מה הוא אומר. מה זאת. ואמרת אליה כְּחֻזְקָא דְּהִרְצִיאַנְי יְהוָה מִמְּצָרִים מִפְּתֵי עֲבָרִים.

וְשֹׂאֵינִי

וידע לשאול את פתח לו. שפִּתְחָא דְּהַגְדָּתָא לְבִנְיָא בְּיָוִם הַהוּא לֵאמֹר כַּעֲבוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי כַּעֲבָרֵי מִמְּצָרִים.

מְבִילָתָא ס"פ בא

חכם מהו אומר? מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה יי א-להינו אִתְּנֵנָּה? אף אתה פתח לו בהלכות הפסח, אין מפטירין אחר הפסח אֶפְיָקוֹמָן.

רשע מהו אומר? מה העבדות הזאת לכם? - לכם ולא לו, ולפי שרָוִיעָא אִתְּ עַצְמוֹ מִן הַכֹּל וְכִפְרָא בְּעִיקָר, אף אתה תקהה את שיניו ואמור לו: כַּעֲבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי כַּעֲבָרֵי מִמְּצָרִים - וְלֹא לִי, אֵיל הָיִית שֵׁם לֹא הָיִית נִמְלָא!

תם מהו אומר? מה זאת? ואמרת אליו: כְּחֻזְקָא דְּהִרְצִיאַנְי יי מִמְּצָרִים מִפְּתֵי עֲבָרִים.

ושאינו יודע לשאול, את פתח לו, שנאמר, והגדת לבנך ביום ההוא וגו'....

וירושלמי פסחים י, ד

בן חכם מהו אומר? מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה יי א-להינו אִתְּנֵנָּה? אף אתה אמור לו, כְּחֻזְקָא דְּהִרְצִיאַנְי יי מִמְּצָרִים מִפְּתֵי עֲבָרִים.

בן רשע מהו אומר? מה העבדות הזאת לכם? מה הטורה הזה שאתם מטריחין עלינו בכל שנה ושנה? מבין שרָוִיעָא אִתְּ עַצְמוֹ מִן הַכֹּל, אף אתה אמור לו, כַּעֲבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי - לִי עָשָׂה, לֹאֲתוֹ הָאִישׁ לֹא עָשָׂה? אֵיל הָיִה אֲתוֹ הָאִישׁ כַּמְצָרִים לֹא הָיִה רָאוּי לְהִנְיָאֵל מִשְׁמֵן?

טופש מהו אומר? מה זאת? אף אתה למרו הלכות הפסח שאין מפטירין אחר הפסח אֶפְיָקוֹמָן, שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת.

בן שאינו יודע לשאול, את פתח לו החילה.

1) שמות רבה, שנאן, פרשה א

א, כו: ותביאהו לבת פרעה ויהי לה לבן (שמות ב 10) - היתה בת פרעה מנשקת ומחבקת אותו כאילו הוא בנה ולא היתה מוציאתו מפלטרין של מלך. ולפי שהיה יפה היו הכל מוציאים אותו ומתאווים לראותו. מי שהיה רואהו לא היה מעביר עיניו מעליו. והיה פרעה נוטלו ומחבקו והוא נוטל כתרו של פרעה מעל ראשו ונותנו על ראשו, כמו שעתיד לעשות לו כשיהיה גדול. וכן הקבי"ה אומר לחירם: ואוצא אש מתוכך היא אכלתך (יחזקאל כח 18). וכן בת פרעה מגדלת מי שעתיד ליפרע מאביה. ואף מלך המשיח שעתיד ליפרע מאדום יושב עמם במדינה, שנאמר: שם ידעה עגל ושם ידבן וכלה סעפיה (ישעיהו כז 10).

2) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמוד א

אימת אתי משיח? אמר ליה: זיל שייליה לדידיה והיכא יתיב? אפיתחא דרומי. ומאי סימניה? יתיב ביני עניי סובלי חלאים. . .